

11.11.2024 26. helluntain jälkeisen viikon maanantai

Päivän epistola

”Paavali, Kristuksen Jeesuksen apostoli, jonka Jumala, meidän pelastajamme, ja Kristus Jeesus, meidän toivomme, ovat määränneet tähän virkaan, tervehtii Timoteusta, omaa hengellistä poikaansa. Isän Jumalan ja Herramme Kristuksen Jeesuksen armo, laupeus ja rauha sinulle! Makedoniaan lähtiessäni kehotin sinua jäämään Efesokseen, jotta kieltäisit siellä eräitä levittämästä vieraita oppeja ja harrastamasta taruja ja noita loputtomia sukuluetteluita. Ne johtavat vain turhiin tutkisteluihin eivätkä palvele Jumalan suunnitelmaa, joka avutuu vain uskolle. Kehotuksemme päämääränä on rakkaus, joka tulee puhtaasta sydäimestä, hyvästä omastatunnosta ja vilpittömästä uskosta. Eräät ovat eksyneet tästä pois ja ruvenneet jaarittelemaan joutavia. He haluavat esiintyä lainopettajina, vaikka eivät itsekään ymmärrä, mitä puhuvat ja mitä niin varmasti väittävät.” (1. Tim. 1: 1 – 7)

Kirjeen alku on samanlainen, kuin Paavalilla yleensä. Siinä ilmaistaan vastaanottaja ja alkutervehdykset. Ainoa poikkeavuus on, että toivotuksessa on lisänä sana ”laupeus”, joka puuttuu Paavalin tervehdyksistä. Se löytyy kyllä toisesta kirjeestä Timoteukselle. ”Jumala, meidän pelastajamme, ja Kristus Jeesus, meidän toivomme” sisältää molempien persoonien kohdalla pelastuksen mainitsemisen. ”Ovat määränneet” sisältää jumalallisen paljastuksen, Paavalia eivät ihmiset valinneet apostolin tehtävään.

”Tervehtii Timoteusta, omaa hengellistä poikaansa” osoittaa Timoteuksen olevan Paavalin työn jatkaja. Sitten Paavali toivottaa Timoteukselle Jeesuksen armoa, laupeutta ja rauhaa.

Alkutervehdyksen jälkeen Paavali siirtyy varoittamaan vieraista opeista. Paavalin lähtiessä Makedoniaan hän oli kehottanut Timoteusta jäämään Efesokseen. Syy Timoteuksen Efesokseen jäämiseen on se, että hänen pitää toimia väärää opetusta vastaan: ”jotta kieltäisit siellä eräitä levittämästä vieraita oppeja”.

Paavali mainitsee vielä tarut ja loputtomat sukuluettelot. Kirjeessä Titukselle (Tit. 1: 14) on maininta juutalaisista taruista, joten kysymys lienee juutalais-kristityistä, jotka kertoivat juutalaisten keskuudessa olevista (uskonnollisista) taruista. Niissä on voinut olla Vanhan testamentin vaikutusta. Sukuluettelot mainitaan myös kirjeessä Titukselle (Tit. 3: 9). Meillä ei ole tietoa, mihin se viittaa. Toiselta vuosisadalta tiedetään, että gnostilaiset kehittivät kertomuksia perheistä, joissa oli

jumaluudesta lähteviä voimia. Tämä voi olla tavallinen kehotus eikä se kohdistu johonkin määrättyyn harhaoppiin. ”Ne johtavat vain turhiin tutkisteluihin eivätkä palvele Jumalan suunnitelmaa”: kristillisen opetuksen tulee vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen (vrt. Tit. 1: 1). ”Jumalan suunnitelma” tarkoittaa Jumalan taloudenhoitoa, jonka päämääränä on pelastus.

Kristillisen käyttäytymisen perusopetus on: ”rakkaus, joka tulee puhtaasta sydäimestä, hyvästä omastatunnosta ja vilpittömästä uskosta”. Puhtaasta sydäimestä tulevan rakkauden taustana on mahdollisesti Psalmi 51: 12, jossa se ilmaistaan Jumalalta saatuna. Hyvä omatunto on enemmän hellenistinen ilmaisu, vilpittön usko merkitsee todeksi elettyä uskoa.

”Lainopettajat” ovat juutalais-kristittyjä, todennäköisesti Mooseksen lain selittäjiä. He ”ovat eksyneet tästä pois” tarkoittaa eksymistä oikeasta, eletystä uskosta. Heillä ei kuitenkaan ole todellista arvovaltaa, sillä he ”eivät itsekään ymmärrä, mitä puhuvat” vaikka he ”niin varmasti väittävät”.

Päivän evankeliumi

”Jeesus meni sapattina erään fariseusten johtomiehen kotiin aterialle. Sitten Jeesus sanoi talon isännälle: ”Kun järjestät päivälliset tai illalliset, älä kutsu ystäviäsi, älä veljiäsi, sukulaisiasi äläkä rikkaita naapureita. Hehän saattavat vuorostaan kutsua sinut, ja näin sinä saat kaikesta palkan. Eikä sinä järjestät pidot, kutsu köyhiä ja raajarikkoja, rampoja ja sokeita. Autuas olet, kun aika tulee, sillä he eivät pysty palkitsemaan sinua. Sinä saat palkkasi silloin, kun vanhurskaat herätetään kuolleista.” Tämän kuullessaan sanoi eräs pöytävieraista Jeesukselle: ”Autuas se, joka saa olla aterialla Jumalan valtakunnassa.” (Luuk. 14: 1a, 12 – 15)

Sapatti on viikon viimeinen päivä, jolloin juutalaiset muistelevat sitä, kuinka Jumala lepäsi luotuaan maailman. Sapattiin kuuluu synagogapalvelukseen osallistuminen. Sapattina ei tehdä työtä. Fariseukset olivat uskonnollinen ja poliittinen pieni ryhmä Jeesuksen aikana, jotka noudattivat tarkasti Mooseksen lakia ja isien perinnäissääntöjä (Mooseksen lain tulkintaa).

Osa fariseuksista vastusti Jeesuksen toimintaa. Jeesus kuitenkin oli fariseusten kanssa tekemisissä. Hän kävi myös heidän kodeissaan. Hänen toimintansa tarkoituksena oli johdattaa fariseuksia kohti pelastusta. Tämä oli mahdollista, jos fariseus ottaisi vastaan Hänen opetuksensa tai vaikuttuisi Hänen voimateoistaan.

Tekstimme hyppäsi yli kaksi asiaa tältä aterialta. Ensinnäkin Jeesus paransi vesipöhhöä sairastavan miehen. Sitten hän puhui siitä, että läsnäolijat tekivät väärin etsiessään aterialta itselleen kunniasijoja. Seuraavaksi tulee tekstimme varsinainen osa.

Kreikkalais-roomalaisen yhteiskunnan käytäntö oli vastavuoroisuus-periaatteen mukainen auttaminen. Siinä ystävät kokoontuvat yhteen siinä toivossa, että voivat saada toisiltaan apua tarvittaessa ja he ovat myös valmiita auttamaan ystäviään. Kristillisissä seurakunnissa tilanteen pitää olla toisenlainen. Erilaisista yhteiskuntaluokista ja eri kansallisuuksista koostuva seurakunta jakaa yhteisen elämän (vrt. Ap.t. 4: 32).

Jeesus kehottaa talon isäntää (lue: meitä) olemaan kutsumatta sellaisia, joista hän voi hyötyä. Hän kehottaa kutsumaan köyhiä, raajarikkoja, rampoja ja sokeita. Tämän saman ihmisjoukon Luukas mainitsee vähän myöhemmin (Luuk. 14: 21) vertauksessa, jossa kerrotaan suuresta pidosta, jonka eräs mies kutsui vieraita. Tässä vertauksessa kuvataan taivasten valtakuntaa. Sinne kutsutaan nimenomaan myös näitä vähäosaisia. Erityisen huomion ansaitsee sana ”köyhät”. Muut luetellut ovat sairaita, mutta köyhän ei tarvitse olla sairas. Sana köyhä on nimitys, jota heprealaiset ja Qumranin tekstit käyttävät israelilaisista, ja heidän joukossaan nimenomaan valituista. Nyt Luukas on lisännyt sairaiden listaan sanan köyhät. Tämä pitää ymmärtää sillä tavoin, että Luukas lisää nämä sairaat, joita juutalaiset usein pitivät syntisinä, niihin, jotka pelastuvat.

”Sinä saat palkkasi silloin, kun vanhurskaat herätetään kuolleista.” Edellä oleva teksti kertoo, että vanhurskaita ovat ne, jotka jakavat elämän ruoan vähäosaisten kanssa. Tekstin tarkoituksena ei ole kieltää ystävien kutsuminen vierailulle. Teksti opettaa, että vieraanvaraisuuden tuli olla sellaista, että jotain annetaan odottamatta mitään vastalahjaa.

”Autuas se, joka saa olla aterialla Jumalan valtakunnassa.” Tämä erään pöytävieraan lausuma mahdollistaa Jeesukselle kertoa vertauksen suurista pidoista eli Jumalan valtakunnasta (Luuk. 9: 16 - 24), joka seuraa tämänpäiväistä tekstiämme.